

SOSYAL BİLGİLER DERSİ
DERS NOTLARI

YALIKÖY İMAM HATİP ORTAOKULU

MUSTAFA YAZGAN

TRABZON – 2018

I. ÜNİTE: BİREY VE TOPLUM

İletişim: Duygu, düşünce ve bilgilerimizi her hangi bir yolla karşımızdaki kişilere aktarmamıza **iletişim** denir.

Örneğin:

- Zeynep'in sabah uyandığında hayırlı sabahlar demesi.
- Alperen'in hafta sonu izlediği maç ile ilgili yorum yapması.
- Esma'nın 23 Nisan'da şiir okuması.
- Muhammed Alp'in kapısındaki köpeği sevmesi.

İnsanlar iletişim konusunda diğer varlıklardan daha üstündür. Çünkü;

- Farklı olarak konuşabilme özelliğine sahiptir.
- Duygu ve düşüncelerini farklı yollarla ifade edebilirler. (sözlü, yazılı, görsel vb.)
- İletişim kurabilmek için çeşitli araçlar icat edebilirler. (telefon, televizyon, gazete, kitap vb.)
- Karşısındakini daha iyi anlayabilme becerilerine sahiptirler. (Duygu, davranış vb.)

İletişim Unsurları				
Kaynak (Gönderici)	Mesaj (İleti)	İletişim Aracı (kanal)	Alıcı	Dönüt (Geri Bildirim)
Alp	Nasılsın	Sözlü	Esma	İyiym teşekkürler
Ders Kitabı	İletişim	Yazılı	Öğrenciler	Soru sormak
Televizyon	Reklamlar	Görsel	İzleyici	Alışveriş

İLETİŞİM ÇEŞİTLERİ

Sözlü İletişim: İnsanların duygu, düşünce ve bilgilerini karşılıklı ya da çeşitli araçlarla konuşarak karşıdaki kişi veya kişilere aktardığı iletişimidir.

Sözsüz İletişim: Konuşmaya dayanmayan, beden yoluyla (**jest ve mimikler**) aracılığıyla yapılan iletişimidir.

Yazılı İletişim: İnsanların duygu, düşünce ve bilgilerini karşıdaki kişilere yazı yolu ile iletmeleridir.

Jest: Herhangi bir şeyi açıklamak için genellikle el, kol ve baş ile yapılan içgüdüsel veya iradeli hareketlere denir.

Mimik: Bir duygu veya düşüncenin kaş, göz, ağız ve yüz hareketleriyle anlatılmasına denir.

Etkili iletişim: Duygu, düşünce ve bilgileri; sözlü, yazılı veya jest ve mimiklerle kaynağın ve alıcının beklenen hedeflerini karşılayabilmesine etkili iletişim denir.

Etkili bir iletişim için dikkat edilecek hususlar;

- ✓ Kendini tanımalı,
- ✓ Kendini doğru ifade etmeli,
- ✓ Karşısındakini etkin ve ilgili dinlemeli
- ✓ Empati kurabilmeli
- ✓ Hoşgörülü ve önyargısız olmalı,
- ✓ Eleştirilere karşı açık olmalı,
- ✓ Aktarılan mesaj kısa, net ve anlaşılır olmalı,
- ✓ Gülümseyen bir yüz ile mesaj verilmeli,
- ✓ İletişim hatalarından (olumsuz iletişim) kaçınılmalı,
- ✓ İletişimi engelleyecek uyarıcılar ve davranışlar ortadan kaldırılmalı,
- ✓ Beden dili, göz kontağı, hitap, ses düzeyi vb. doğru ve yerinde kullanabilmeli.

İletişimi Olumlu Etkileyen Tutum ve Davranışlar

- İnsanların duygu ve düşüncelerini önemsemek.
- Farklı görüşlere saygı duymak ve farklılıkları olduğu gibi kabul etmek.
- Yerinde ve uygun sorular sormak.
- Karşılaşılan sorunları çözmek için karşımızdaki kişi ile birlikte hareket etmek.
- Karşıdaki kişiye kendisini ifade etmesi için fırsat vermek.
- Sözlü ve sözsüz mesajlarla karşıdaki kişiye önemsendiğini hissettirmek.
- Karşıdaki kişiyi anlamaya çalışmak.
- Karşımızdaki kişiye güvenmek, onun düşüncelerine ve duygularına önem vermek.
- Karşımızdaki kişiye, konuşması için fırsat vermek.

İletişimi Olumsuz Etkileyen Tutum ve Davranışlar

- Emir vermek, yönlendirmeye çalışmak.
- Yargılamak, suçlamak, tehdit etmek ve eleştirmek.
- Dinlemeden reddetmek.
- Sürekli öğüt vermek.
- Kendi duygu ve düşüncelerine odaklanmak.
- Kendi isteklerini kabul ettirmeye çalışmak.
- Emir vermek, sürekli yönlendirmek.
- Ön yargıyla yaklaşmak.
- İnsanları başkalarıyla kıyaslamak.
- İnsanların ifadelerini önemsememek, konuşmalarına izin vermemek.
- Argo sözcükler kullanmak, alay etmek.

Empati: Bir insanın kendisini karşı taraftaki kişinin yerine koyarak onun duygu ve düşüncelerini onun gözüyle anlayabilmesi veya hissedebilmesidir.

Önyargı: Birbirleriyle hiç karşılaşmamış insanların ilk kez karşılaştıklarında birbirleri hakkında izlenim edinirler. Oluşan bu izlenim karşıımızdaki kişilerle olan iletişimimizi ve ilişkilerimizi de etkilemesine ise **ÖNYARGI** denir

“Önyargıları parçalamak, atomu parçalamaktan zordur...”

Albert Einstein

BEN DİLİ – SEN DİLİ

Sen Dili

- ✓ Kişiyi kendini suçlu hissettirir.
- ✓ Davranışın eleştirilmesinden çok kişiliği eleştirmeye yöneliktir.
- ✓ Karşıımızdaki insanı savunmaya yönlendirir.
- ✓ Tekrardan iletişim kurma isteğini ortadan kaldırır.
- ✓ İnsanların kalbini incitir, kırar, kişiyi üzer.
- ✓ İletişimin asıl amacını gizler.

Ben Dili

- ✓ Karşıımızdaki kişiyi savunmaya yönlendirmez.
- ✓ Kişiyi suçluluk duygusu içinde bırakmaz.
- ✓ Duygunun nedeni net şekilde ortaya konduğundan sağlıklı iletişim oluşur.
- ✓ Ben dilini kullanan kişi karşıısındakini düşünmeye yönlendirir.
- ✓ İletişim sorununu ortadan kaldırarak anlaşmazlık olmasını engeller.
- ✓ İnsanlar arasında iletişimi kuvvetlendirir.
- ✓ Davranışın nedeni anlaşıldığı için iletişim sağlıklı olur.
- ✓ Tarafların empati duygusunun gelişmesini sağlar.
- ✓ Konuşan ve dinleyen kişilerin kendilerini rahat hissetmesini sağlar.

KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARI VE MEDYA

Kitle İletişim Araçları: Haber ve bilgi verme amacı başta olmak üzere, eğitmek ve eğlendirmek gibi amaçlar taşıyan, belirli bir kitleye, belirli aralıklarla ya da sürekli olarak ulaşan araçla kitle iletişim araçları denir.

Kitle İletişim Araçları: Televizyon, Radyo, Telefon, Gazete, Kitap, İnternet, Dergi vb.

Kitle iletişiminin amaçları

- ✓ Haber ve bilgi aktarımı yapmak,
- ✓ Eğitmek,
- ✓ Eğlendirmek,
- ✓ Halkı bilinçlendirmek (Kamuoyu oluşturmak),
- ✓ Kişileri yaşadıkları toplumun bir parçası haline getirmek,
- ✓ Kültürün nesilden nesile geçişine ve gelişmesine katkı sağlamak,
- ✓ Dış dünyayı görmemizi sağlamak,
- ✓ Eşya ve hizmetlerin tanıtılmasına, satılmasına yardımcı olmak (Reklamlar).

Kitle iletişim araçlarının yararları

- ❖ Bilgilere kısa sürede ulaşabilmesi,
- ❖ İnsanların yaşadıkları çevre ve dünya ile ilgili gelişmeleri anında takip edebilmesi,
- ❖ İnsanların eğitim imkânlarına daha kısa sürede ulaşabilmesi ve kendini geliştirebilme imkanı bulması,
- ❖ İnsanların yakınlarıyla ya da sevdikleriyle daha kolay iletişim kurabilmesi,
- ❖ İnsanların ekonomik faaliyetlerini kolayca kitle iletişim araçları aracılığıyla gerçekleştirebilmesi,
- ❖ İnsanların daha az zaman ve emek harcayarak birçok işi kitle iletişim araçları ile halledebilir hale gelmesi.

Kitle İletişim Araçlarının Zararları

- ❖ Yanlış kullanımda kişilerin zamanlarını boşa harcamaları,
- ❖ İnsanların teknoloji bağımlılığa neden olması ve bazı kişilik bozukluklarına sebep olması,
- ❖ İnsanların gerçeklik algılarının bozulması,
- ❖ Gereksiz elektrik tüketimi,
- ❖ Gereksiz ve yalan bilgilerin hızlı bir şekilde yayılması.
- ❖ Teknolojik aletler karşısında fazla zaman harcanmasına bağlı olarak sağlık sorunlarının yaşanması,

İletişimin Serüveni

1. Duman
2. Posta Güvercinleri
3. Mektup
4. Gazete, Dergi
5. Telgraf
6. Telefon
7. Radyo
8. Televizyon
9. İnternet

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK)

(Alo RTÜK: 444 1 178)

RTÜK: ulusal ve bölgesel düzeyde yayın yapan radyo, televizyon ve genel ağ (internet) faaliyetlerini düzenlemek ve denetlemekle görevlendirilen kurumdur.

RTÜK akıllı işaretler vb. projeler geliştirerek başta çocuklar olmak üzere aileleri yayınların olumsuz etkilerine karşı bilinçlendirmeye çalışmaktadır.

AKILLI İŞARETLER



Şiddet / Korku



Olumsuz Örnek Oluşturabilecek
Davranışlar



Cinsellik



7 Yaş ve Üzeri İçin



13 Yaş ve Üzeri için



18 Yaş ve Üzeri için



Genel İzleyici Kitlesi

Medya: Gazete, dergi, radyo, televizyon ve Genel Ağ (İnternet) gibi kitle iletişim araçlarının tümüne medya adı verilmektedir.

Sosyal Medyanın Yararları:

- ✓ Sosyal medya, sosyal medya uzmanı, içerik yöneticisi, topluluk yöneticisi gibi onlarca yeni iş tanımı oluşturmuş ve insanlara yeni istihdamlar sağlamıştır.
- ✓ Bilgi akışına yeni bir boyut kazandırmış, her yeni gelişmeden çok daha hızlı haberdar olabilmesi sağlanmıştır.
- ✓ Sosyal medya insanlar arasındaki sınırları kaldırmıştır.
- ✓ Sosyal medya ile insanlar artık daha özgür hale gelmiştir.
- ✓ Sosyal medya iletişimi kolaylaştırmış ve arttırmıştır.
- ✓ İnsanların sosyal medyaya alışmasıyla birlikte toplumsal hareketler daha kolay gerçekleştirilebilir hale gelmiştir.

Sosyal medya en genel anlatımla yeni nesil web teknolojilerinin getirdiği kullanıcı kolaylığı ve iletişim hızıyla yakalanan eş zamanlı bilgi paylaşımının takip edildiği geniş kitlelere hitap eden dijital bir platformdur.

Sosyal Medyanın Zararları;

- ✓ Sosyal medya ve sosyal ağ ortamları yetişmekte olan gençlerimizi aşırı derecede kullanımda gerçek sosyal ortamlardan uzaklaştırıyor asosyal ve mutsuz kişilikler ortaya çıkabiliyor.
- ✓ Gereksiz gruplaşmalar eylemler de sosyal medya üzerinden örgütlenebilir.
- ✓ Yayınlanan bir yalan haber anında dünyaya yayılabilir.

İLETİŞİM ÖZGÜRLÜĞÜ

Kitle iletişim özgürlüğü; her insanın haber, bilgi, fikir ve kanaatleri; basın ve yayın yolu ile elde edilebilmesi, serbestçe açıklanabilmesi ve yayılabilmesi demektir.

Kitle iletişim özgürlüğünün gerçekleşebilmesi için bazı temel unsurların vardır. Bu unsurlar;

- Haberleşmeye ulaşabilme hakkı,
- Açıklayabilme hakkı
- Yayabilme hakkı

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'ne göre; "Herkes düşünce ve ifade özgürlüğü hakkına sahiptir; bu hak serbestçe düşünme, hangi yoldan ve nereden olursa olsun bilgi ve görüş alma, araştırma ve yayma özgürlüğünü içerir.

İletişim araçlarını kullanırken sahip olduğumuz hak ve özgürlüklerimiz Anayasa tarafından güvence altına alınmıştır.

Madde 20: Herkes, özel hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir.

Madde 21: Kimsenin konutuna dokunulamaz.

Madde 22: Herkes, haberleşme hürriyetine sahiptir. Haberleşmenin gizliliği esastır.

Madde 25: Herkes düşünce ve kanaat özgürlüğüne sahiptir. İsteyen herkes düşüncesini serbestçe ifade edebilir.

Madde 26: Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir.

Madde 27: Herkes, bilim ve sanatı serbestçe öğrenme ve öğretme, açıklama, yayma ve bu alanlarda her türlü araştırma hakkına sahiptir.

Madde 28: Basın hürdür, sansür edilemez. Basımevi kurmak izin alma ve mali teminat yatırma şartına bağlanamaz. Devlet, basın ve haber alma hürriyetlerini sağlayacak tedbirleri alır.

Düşünce özgürlüğü, basın ve yayın hürriyeti vb. haklarımız bazı durumlarda kanunlar yolu ile kısıtlanabilir, bu durumlar;

- ✓ Savaş, seferberlik, sıkıyönetim vb. olağanüstü durumlarında,
- ✓ Ülke menfaatlerinin korunması durumunda,
- ✓ Suç işlenmesinin önlenmesi durumunda,
- ✓ Genel ahlakın korunması durumunda,
- ✓ Kamu güvenliği ve sağlığının korunması durumunda,

kanunlar çerçevesinde kısıtlanabilir.

“Basın milletin genel sesidir. Bir milleti aydınlatma ve ona doğru yolu göstermede bir milletin muhtaç olduğu fikri gıdayı vermekte, özetle bir milletin hedefi mutluluk olan ortak yünden yürümesinin sağlanmasında basın başlı başına bir kuvvet bir okul, bir yol göstericidir.”

Mustafa Kemal ATATÜRK

KİTLE İLETİŞİM ÖZGÜRLÜĞÜ VE ÇOCUKLAR

Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesi’nde çocukların kitle iletişim özgürlüğünden doğan haklarının korunmasını sağlayan maddeler vardır.

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme çocukların her konuda görüşlerini özgürce ifade edebilmesine ve bu görüşlerinin dikkate alınmasına önem verir. Yaşadığı toplumda çocuğu bağımsız bir birey olarak tanımlayarak haklarını güvence altına alır.

Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesi’nde çocukların kitle iletişim özgürlüğünden doğan haklarının korunmasını sağlayan maddeleri şunlardır;

Madde 12: Her çocuk, görüşlerini serbestçe ifade etme, kendisini ilgilendiren her konuda görüşlerinin dikkate alınmasını isteme hakkına sahiptir. Herkesin çocukları dinleme, onların fikirlerini öğrenme ve onlara saygı gösterme sorumluluğu vardır.

Madde 13: Her çocuğun duygu ve düşüncelerini istediği şekilde açıklama hakkı vardır. Bu hak ülke sınırları ile bağlı olmaksızın yazılı, sözlü, basılı, sanatsal biçimde veya çocuğun seçeceği başka bir araçla her türlü haber ve düşüncelerin araştırılması, elde edilmesi ve verilmesi özgürlüğünü içerir. Çocukların da başka kişilerin zarar görmemesi için gerekeni yapmaları gerekir.

Madde 17: Devlet, kitle iletişim araçlarının, çocuğun gelişimi açısından önemini kabul eder. Çocuğun bunlarla çeşitli bilgi ve belgelere ulaşmasını sağlar, kendi kültürü ve dili bakımından bu araçlarla alabileceği gereksinimleri karşılar. Ayrıca kitle iletişim araçlarının verebileceği her türlü zarardan çocukları korur.

Basın ve yayın organları çocukların gelişimine, psikolojisine ve aile yaşamına zarar verecek türde yayınlardan kaçınmalıdır. Medya organlarında kullanılan müzikler, sahneler, arka fonlar, senaryolar ve karakterler, çocukların yaşına ve seviyesine uygun olmalıdır.

Tekzip: Yalanlama, düzenleme ve düzeltme demektir. Herhangi bir kişi veya bir kurum hakkında herhangi bir basın yayın organında gerçeğe aykırı, asılsız bir haber ve bilgi yayınladığı o kişi veya kuruluşun isteği üzerine direkt veya mahkeme kararıyla dolaylı yünden o basın yayın kuruluşunun yanlış, asılsız ve gerçeğe aykırı haberi, bilgiyi yalanlama ve düzeltme yayınına tekzip denir.

Sansür: Medya araçları ile yapılan her türlü yayının toplum menfaatine aykırı olması ya da basın ahlak ilkelerine uygun olmaması durumunda RTÜK tarafından kaldırma, kısıtlama ya da kontrol altına alma yetkisine sansür denir.